



**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА "КРОК"**



ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

А.М. Кучко

07 травня 2026 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту із спеціальності

для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії

освітньо-наукова програма «Право»,

спеціальність D8 «Право»

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

**на засіданні кафедри
теорії та історії держави і права**

(протокол № 10 від 16 квітня 2026 р.)

**Завідувач кафедри
Сергій ПРИЛИПКО**

Київ - 2026

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВИ.....	4
1.1. Зміст програми.....	4
1.2. Орієнтовні питання підготовки до вступного випробування.....	6
1.3. Рекомендована література.....	7
РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА.....	10
2.1. Зміст програми.....	10
2.2. Орієнтовні питання підготовки до вступного випробування.....	17
2.3. Рекомендована література.....	19
РОЗДІЛ 3. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.....	22
3.1. Зміст програми.....	22
3.2. Орієнтовні питання підготовки до вступного випробування.....	23
3.3. Рекомендована література.....	25
СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА.....	26
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ВСТУПНИХ	
ВИПРОБУВАННЯХ	26

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю D8 Право за результатами вступних випробувань до аспірантури Університету приймаються особи, які здобули ступінь магістра 7 рівень НРК (далі – НРК 7) за спеціальністю D8 Право та D9 Міжнародне право.

Конкурсний відбір на навчання для здобуття ступеня доктора філософії здійснюється за результатами ЄВІ, ЄВВ, вступного іспиту зі спеціальності.

Метою вступного іспиту зі спеціальності «Право» є з'ясування рівня професійних компетенцій, теоретичних знань, умінь і практичних навичок абітурієнтів з правових наук; визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Програма побудована за функціональними модулями та містить основні питання вступного іспиту і перелік рекомендованої літератури. Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування. Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

Порядок проведення іспиту визначається Правилами прийому до вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ВСТУПНОГОВИПРОБУВАННЯ

МОДУЛЬ 1. «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

Тема 1. Загальна теорія держави і права як фундаментальна наука

Виникнення загальної теорії держави і права. Предмет теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Методологія дослідження теорії держави і права. Теорія держави і права в системі юридичних та інших суспільних наук.

Тема 2. Державна влада і держава

Поняття, ознаки та структура державної влади. Особливості державної влади. Органи державної влади. Методи здійснення державної влади. Поняття та ознаки держави. Сутність держави. Державний суверенітет.

Тема 3. Функції держави

Поняття, зміст та значення функцій держави. Ознаки функцій. Система функцій держави, їх класифікація. Внутрішні функції держави. Зовнішні функції держави. Форми і методи здійснення функцій держави

Тема 4. Форма держави

Поняття і структура форми держави. Види форм державного правління. Особливості форми правління в Україні. Класифікація форм державного устрою. Види форм державного (політичного) режиму. Елементи форми держави: форма правління; форма державного устрою; політичний режим. Ознаки та види монархії. Поняття, характерні риси і види республіки.

Тема 5. Механізм держави

Поняття та структура механізму держави. Державний апарат. Поняття і структура механізму сучасної держави. Види державних органів. Органи держави та самоврядування: їх співвідношення. Співвідношення системи державних органів та органів місцевого самоврядування в Україні, делегування повноважень за законодавством України. Формування механізму держави (державного апарату) в Україні.

Тема 6. Правова держава. Громадянське суспільство

Поняття, принципи демократії. Виникнення і розвиток вчення про правову державу. Поняття, ознаки та принципи правової держави. Загальна характеристика соціальної держави. Громадянське суспільство: поняття та структура. Історичні передумови виникнення громадянського суспільства. Сучасні концепції громадянського суспільства. Роль концепцій верховенства права та прав людини в ідеології формування та функціонування громадянського суспільства.

Тема 7. Держава та особа

Поняття, структура та види правового статусу особи. Поняття основних прав, свобод і обов'язків людини. Правовий захист прав і свобод

людини і громадянина. Співвідношення держави і особи.

Тема 8. Поняття, сутність та соціальна цінність права

Поняття і ознаки права. Походження права. Об'єктивне та суб'єктивне право. Цінність права. Сутність права. Функції права. Цінність права. Соціальне призначення права. Соціальне регулювання. Поняття, функції і види соціальних норм. Норми права. Норми моралі. Корпоративні норми. Релігійні норми. Технічні норми. Співвідношення права з іншими соціальними нормами.

Тема 9. Норма права. Принципи права

Поняття і ознаки норм права. Види норм права. Спеціалізовані (нетипові) та колізійні норми права. Структура норми права. Реалізація норм права: поняття та основні ознаки. Поняття та ознаки принципів права. Класифікація принципів права.

Тема 10. Джерела (форми) права

Поняття форми права. Джерела (форми) права та їх класифікація. Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативно-правовий договір. Нормативно-правовий акт. Особливості джерел права різних правових сімей. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види. Правова доктрина. Науково-практичні коментарі до законодавства. Систематизація законодавства.

Тема 11. Нормативно-правовий акт

Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі й за колом осіб. Чинність нормативно-правових актів. Набрання, припинення та зупинення дії нормативно-правового акта. Поняття системи законодавства.

Тема 12. Правотворчість

Правоутворення. Правотворчість: поняття, принципи і види. Юридична техніка. Правотворча, правоінтерпретаційна та правозастосовна, юридична техніка. Види правотворчої діяльності, стадії і структура правотворчого процесу.

Тема 13. Тлумачення норм права

Поняття і необхідність тлумачення права. Сутність тлумачення-з'ясування, тлумачення-роз'яснення. Способи тлумачення норм права: поняття та основні риси. Граматичне (філологічне, семантичне, лінгвістичне) тлумачення правових норм. Логічне, історичне, системне та наукове тлумачення правових норм. Види тлумачення права за суб'єктами.

Тема 14. Реалізація і застосування норм права

Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. Основні форми безпосередньої реалізації права. Застосування норм права як особлива форма його реалізації. Правозастосовні акти: поняття та ознаки.

Тема 15. Правова поведінка

Поняття та структура правової поведінки. Види правової поведінки. Поняття та основні ознаки правомірної поведінки. Об'єктивна та

суб'єктивна сторони правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Правомірна поведінка і правопорушення.

Тема 16. Правові відносини

Поняття та основні ознаки правових відносин. Забезпеченість правовідносин захистом державного примусу. Основні види правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Правоздатність, дієздатність та деліктоздатність суб'єктів правовідносин. Об'єкти правовідносин. Юридичний і фактичний зміст правовідносин.

Тема 17. Правопорушення

Загальна характеристика та ознаки правопорушення. Елементи правопорушення. Суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона правопорушення. Поняття та форми вини. Класифікація правопорушення. Види правопорушень. Злочини, проступки (види проступків). Причини правопорушення та шляхи їх усунення.

Тема 18. Юридична відповідальність

Поняття і ознаки юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Риси юридичної відповідальності. Стадії юридичної відповідальності. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Тема 19. Правова система та її структура

Поняття та ознаки правової системи суспільства. Структура правової системи суспільства. Підсистеми правової системи. Правова система і право. Підходи до розуміння категорії «правова система». Елементи правової системи. Поняття, сутність та завдання національної правової системи.

Тема 20. Правовий вплив та правове регулювання

Правове регулювання і його вплив на суспільні відносини. Поняття, предмет, прийоми і типи правового регулювання. Основні стадії правового регулювання. Механізм правового регулювання як система засобів правового впливу на суб'єктів суспільних відносин. Формування правової поведінки. Елементи механізму правового регулювання. Співвідношення правового регулювання і правового впливу.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

1. Предмет та методологія як визначальні характеристики теорії держави і права.
2. Проблеми поняття та структури правового статусу особи.
3. Проблеми суверенітету держави: поняття та зміст.
Типологія держав. Цивілізаційний та формаційний підходи
4. Поняття та види структурної організації системи законодавства.
5. Прогалини в законодавстві та способи їх подолання.

6. Загальна характеристика сучасних концепцій праворозуміння.
7. Роль правової культури у житті суспільства. Проблеми подолання правового нігілізму.
8. Принципи організації апарату сучасної держави. Реалізація принципу поділу влади.
9. Тлумачення норм права та його значення у процесі правозастосування.
10. Поняття та проблеми структурної організації апарату держави.
11. Питання класифікації стадій застосування норм права.
12. Систематизація законодавства та її форми. Облік законодавства.
13. Сучасне розуміння концепції правової держави.
14. Поняття та функції юридичної відповідальності: загальнотеоретичні та галузеві аспекти.
15. Функції права як основні напрями його впливу на суспільні відносини.
16. Природне і позитивне право, їх співвідношення.
17. Чинність нормативно-правових актів в часі, в просторі та за колом осіб.
18. Поняття і види функцій держави як основних напрямків її діяльності.
19. Форми демократії та проблеми визначення їх змісту.
20. Сучасні форми та методи здійснення функцій держави.
21. Поняття форми держави та проблеми її структури.
22. Принципи права: поняття та класифікація.
23. Форми державного правління та їх класифікація.
24. Склад правопорушення та його структурні елементи.
25. Класифікація стадій правотворчості держави та громадянського суспільства.
26. Співвідношення національного і міжнародного права у правовому регулюванні.
27. Нормативно-правовий акт як основне джерело (форма) права у романо-германській правовій системі.
28. Поняття механізму держави та проблеми його структури.
29. Міжнародні стандарти прав людини та проблеми їх реалізації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

3. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
4. Булкат М. С. Теоретико-правові засади розвитку та функціонування судової влади: монографія. Київ: Юрид. думка, 2018. 502 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія: У 20 т. Т.3: Загальна теорія права/ гол. редкол. О.В. Петришин. Х.: Право, 2017. 952 с.
6. Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан, виклики, стратегія модернізації: монографія: У 3 т./за заг ред. Ю. С. Шемшученка, О. В. Скрипнюка. Т.2: Доктринальний вимір галузевих засад функціонування громадянського суспільства в Україні. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. 588 с.
7. Дідич Т. О. Правоутворення в Україні: теоретико-правові та практичні аспекти: монографія. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 492 с.
8. Загальна теорія права: підручник/ за ред. С. В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 596 с.
9. Загальна теорія права: підручник / за ред. О. В. Петришина. Х.: Право, 2020. 568 с.
10. Законотворення: сучасні реалії та тенденції розвитку: монографія / О. Л. Копиленко та ін.. К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України; Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 232 с.
11. Калюжний Р.А., Шапенко Л.О. Наукові основи правотворчості та юридичної техніки: курс лекцій. Київ: Людмила, 2019. 73 с.
12. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України: підручник / за заг. ред. В. М. Кириченка. Київ: Центр учбової літератури 2019. 304 с.
13. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: підручник, практикум, тести. 3-е вид., стереотип. К.: Юрінком Інтер, 2023. 584 с.
14. Кучук А. М. Основи теорії правового поліцентризму: монографія. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 312 с.
15. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування: навчальний посібник. Дніпро: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 360 с.
16. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / А. П. Лелеченко та інші. К.: Національна академія державного управління при Президентові України, 2017. 110 с.
17. Права людини в національному та європейському контекстах: підручник / Н. І. Петрецька, Ю. М. Бисага, Д. М. Белов та ін.: за заг. ред. Н. І. Петрецької, Ю. М. Бисаги. Ужгород, Видавничий дім «Гельветика», 2018.

482 с.

18. Правова держава: історія, теорія, методологія: навч. посіб. / Ю. П. Лісовська, П. М. Лісовський, С. А. Подоляка. К.: Кондор, 2018. 347 с.

19. Правова ідеологія як засадничий принцип консолідації українського суспільства/ Ю.С. Шемшученко, Н.М. Оніщенко, О.В. Скрипнюк та ін. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України 2018. 86 с.

20. Правозастосування: навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін.; за заг. ред. С. Д. Гусарева. Київ: НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с.

21. Теорія держави і права: підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: ХНУВС, 2018. 416 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6689>

22. Явір В. А. Етнополітична інтеграція та дезінтеграція у сучасному світі: політико-правовий концепт: монографія. Київ: Логос, 2018. 452 с.

МОДУЛЬ 2. «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВО»

ТЕМА № 1. ДЕРЖАВА ТА ПРАВО КРАЇН СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

Особливості суспільного та політичного розвитку країн Стародавнього Сходу. Місце і роль релігії у державах Стародавнього Сходу. Стародавньосхідна деспотія як специфічна форма правління. Джерела та основні риси права держав Стародавнього Сходу. Утворення та розвиток Стародавнього Єгипту: суспільний лад, державний лад, центральне та місцеве управління, суд, поліцейські органи, армія, право. Особливості виникнення та розвиток держави у Стародавньому Вавілоні. Правове становище населення. Державний лад. Виникнення держави в Стародавній Індії. Особливості суспільного ладу та правовий статус населення. Державний лад. Закони царя Хаммурапі. Регулювання майнових, шлюбно-сімейних відносин. Спадкове право. Зобов'язальне право. Злочини та покарання. Судовий процес. Закони Ману. Право власності та зобов'язальне право. Шлюбно-сімейне та спадкове право. Злочини та покарання. Судовий процес.

ТЕМА № 2. АНТИЧНІ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВО

Рабовласницькі держави у Стародавній Греції. Виникнення Афіїнської держави. Реформи Тесея, Солона і Клісфена. Рабовласницька демократія в Афінах. Армія. Поліція. Основні риси афіїнського права. Особливості державно-правового розвитку Спарти. Суспільний лад. Організація влади. Судові органи. Право. Закони Лікурга. Виникнення рабовласницької держави в Стародавньому Римі. Періодизація розвитку римської рабовласницької держави. Особливості суспільного ладу. Реформи Сервія Тулія. Державний лад Стародавнього Риму та його еволюція. Правовий статус особи в Римі. Армія. Поліція. Суд. Військові диктатури. Прийняття християнства. Занепад Римської імперії. Основні етапи розвитку римського рабовласницького права. Джерела та характерні риси права Риму найдавнішого періоду. Закони XII таблиць. Джерела та основні риси права класичного та посткласичного періодів. Публічне та приватне право. Приватна власність. Зобов'язальне право. Шлюбно-сімейне право. Злочини та покарання. Судоустрій та судочинство. Римські юристи. Кодекси. Кодифікація Юстиніана.

ТЕМА № 3. СТАНОВО-ПРЕДСТАВНИЦЬКА МОНАРХІЯ

Утворення станово-представницької монархії у Франції. Генеральні та провінційні штати. Великий березневий ордонанс 1357 р. Посилення королівської влади. Центральне та місцеве управління. Судова система. Розвиток феодалного права. Станово-представницька монархія в Англії. «Велика хартія вільностей» 1215 р. Виникнення та діяльність парламенту. Центральні органи влади та місцеве самоуправління. Судові органи. Право. «Загальне право». Статутне право. Право справедливості. Особливості станово-представницької монархії в Німеччині. «Золота булла» 1356 р.

Діяльність рейхстагу та ландтагів. «Кароліна» кодекс феодального кримінального та кримінально-процесуального права феодальнороздібленої Німеччини.

ТЕМА № 4. АБСОЛЮТНА МОНАРХІЯ

Причини формування феодальної абсолютної монархії. Французький класичний абсолютизм. Ліквідація становопредставницьких органів та посилення необмеженої королівської влади. Створення бюрократичного апарату управління. Армія і поліція. Судова система. Розвиток права. Злочини та покарання. Судочинство. Особливості англійського абсолютизму. Королівська влада і парламент. Центральні органи влади та управління. Держава і церква. Місцеве управління. Поліція. Судова система. Кримінальне право. «Криваве законодавство». Судовий процес. Абсолютна монархія в Німеччині, її особливості. Князівський абсолютизм. Поліцейська держава в Пруссії. Роль бюрократичного апарату, суду, армії, поліції. Джерела та характерні риси права.

ТЕМА № 5. ДЕРЖАВА ТА ПРАВО НОВОГО ТА НОВІТНЬОГО ЧАСУ

Буржуазні революції та виникнення буржуазної держави і права. Різноманітність шляхів становлення влади буржуазії та буржуазних національних систем права в різних країнах. Еволюція та пристосування старих державно-правових інститутів до нових умов. Принципи буржуазного демократизму. Ідеї народного представництва, конституціоналізму та їх реалізація. Принципи буржуазного права. Стабільність і наступність правової надбудови, її гнучкість. Кодифікація права.

ТЕМА № 6. ДЕРЖАВА ТА ПРАВО США (XVIII – XIX ст.).

Причини та особливості революції в Північній Америці. Війна за незалежність та утворення США. «Декларація незалежності» 1776 р. Прийняття конституцій штатів. «Статті конфедерації» 1781 р. Конституція США 1787 р. та утворення федерації. Основні принципи Конституції США. Принцип розподілу влади. Система стримування та протизваг трьох гілок влади. Перший цикл конституційних поправок. «Біль про права» 1791 року. Дуалізм права США. Створення федерального державного апарату. Двопартійна система. Територіальне розширення США. Громадянська війна 1861-1865 рр. та її вплив на державно-правовий розвиток США. Другий цикл поправок до Конституції США. Органи влади і управління. Конгрес. Виконавча влада. Президент. Судова система. Армія. Каральні органи. Розвиток поліції. Тюремна система.

ТЕМА 7. ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СВІТУ В XX – поч. XXI ст.

Третя республіка у Франції. Зміни в державному апараті Франції після першої світової війни. Централізація державного апарату в Англії. Послаблення ролі парламенту і зростання впливу уряду. Делеговане законодавство. Виборчі реформи у Великій Британії. Посилення

президентської влади в США. Централізація державного апарату. «Новий курс» президента Ф. Рузвельта. Встановлення та законодавче оформлення фашистської диктатури в Італії. Корпоративна держава в Італії. Листопадова революція 1918 р. в Німеччині. Веймарська республіка та її Конституція. Встановлення фашистської диктатури, її державний механізм та політичний режим. Державно-правовий розвиток Японії. Фашизація державного устрою. Особливості японського фашизму. Виникнення П'ятої республіки. Загальна характеристика Конституції 1958 р. Крах фашистської держави в Німеччині. Утворення ФРН та її Конституція 1949 року. Народно-демократичні революції в країнах Європи. Основні державно-правові та соціальні перетворення. Демократичні революції в країнах Європи 1989-1990 рр. і ліквідація тоталітарних режимів. Закріплення політичних прав жінок у міжнародному праві у XX столітті. Створення і діяльність Європейського Союзу – початок історії існування нової форми політичної організації Європи. Статус і повноваження органів влади Євросоюзу (Рада Європи, Єврокомісія та інші). Сьогоднішні тенденції у взаємостосунках держав-членів Європейського Союзу із загальноєвропейськими владними структурами. Діяльність Ради Європи в галузі прав людини та гендерної рівності. Державно-правовий розвиток сучасних європейських демократій. Сучасний державно-правовий розвиток США.

ТЕМА № 8. ДЕРЖАВА І ПРАВО РУСІ. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ПРАВА

Суспільний лад. Панівна верхівка: Великі Київські та удільні князі, дружинники, бояри, духовенство. Вільні общинники, напівзалежна та залежна людність: смерди, закупи, рядовичі, ізгої, задушні люди, челядь та холопи. Правове становище окремих груп людності. Міське населення: аристократія та низи. Державний устрій. Форма правління. Центральні органи влади та управління: віче як форма народовладдя, Великий Київський князь, рада при князі, князівські з'їзди. Місцева адміністрація: удільні князі, посадники, волостелі. Десяткова система управління: тисяцькі, соцькі, десяцькі. Двірцевовотчинна система управління. Сільська територіальна община (верв) - орган місцевого самоврядування. Судові органи: вервний, князівський, вічовий, доменіальний, церковні суди та їхня компетенція. Особливості суспільного та державного ладу Галицько-Волинської держави. Право. Джерела права: звичаєве право, договори князя з народом, міжкнязівські та міждержавні договори (Русі з Візантією), князівський земляний та церковні устами. «Руська правда», її списки та редакції. Рецептovanі джерела права: Номоканон, «Закон судний людям», «Еклога», «Прохірон».

ТЕМА № 9. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЛАД І ПРАВО УКРАЇНИ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

Формування території Великого князівства Литовського: особливості процесу інкорпорації земель колишньої Київської Русі. Автономний статус України у рамках Великого князівства Литовського, її політичний та адміністративний устрій. Умови Кревської (1385 р.), Городельської (1413 р.) уній та Острівської угоди 1392 рр. Формування станової організації суспільства: магнати, бояри, шляхта, духовенство, міщани, їхня внутрішня соціальна диференціація. Правове становище окремих категорій селянства. Еволюція органів державної влади. «Старії думи», Великий князь Литовський, пани-рада, сейм, їхні повноваження, взаємини з центральними органами влади та управління. «Копа» як орган місцевого самоуправління. Судоустрій: суди державні та церковні. Судова реформа сер. XVI ст.: створення повітових судів – земського, гродського або замкового, підкоморського. Апеляційні установи. Звичаєве право, «Руська правда», привілеї литовських князів та їх види. Судебник Казимира IV Ягелончика 1468 року. «Устава на волоки» – початок процесу закріпачення селян. Литовська метрика. Міжнародні договори. Литовський статут у трьох редакціях. Право власності. Види землеволодіння. Зобов'язальне право: види договорів, форма та порядок їх укладення. Спадкове право: успадкування за законом та заповітом. Приєднання західноукраїнських земель до складу Польщі у др. пол. XIV ст., зміна їх політико-правового становища. Адміністративно-територіальний поділ Польщі. Причини об'єднавчих тенденцій між Литвою та Польщею. Люблінська унія 1569 року та утворення Речі Посполитої. Зміна статусу українських земель. Наслідки Берестейської церковної унії 1596 р. Буковина у складі Молдавії і Туреччини. Закарпаття у складі Угорського королівства. Кримське ханство під протекторатом Туреччини. Центральні органи державної влади, їх функції та еволюція в Речі Посполитій. Повноваження центральних органів влади та управління: коронний маршалок, підканцлер, підскарбій, гетьман, референдарій. Місцеві органи влади та органи самоуправління в сільській місцевості: воєводи, старости, каштеляни, волосний староста, писар, сільський сход. Судоустрій. Світські суди: земські, старостинські, магістратські, підкоморські. Королівський суд та його види. Духовний суд. Варшавський сейм 1578 року та утворення Коронного трибуналу. Магдебурзьке право. Вислицький статут 1347 року. Вартський статут 1420-1423 років. Королівські закони, загальні й особисті привілеї, законодавство сеймів та ухвали сеймиків. Судова практика. Право власності. Види землеволодіння. Зобов'язальне право. Судовий процес.

ТЕМА № 10. УКРАЇНСЬКА ГЕТЬМАНСЬКА ДЕРЖАВА (ВІЙСЬКО ЗАПОРОЗЬКЕ) ТА ЇЇ ПРАВО (серед. XVII – кін. XVIII ст.)

Органи військово-адміністративної влади та козацького самоуправління, адміністративно-територіальний поділ Запорозької Січі. Характерні риси звичаєвого козацького права. Соціально-економічне та політичне становище України напередодні і в ході національно-визвольної

революції (війни) 1648 – 1657 рр. Зборівська 1649 р., Білоцерківська 1651 р. угоди Війська Запорозького із Річчю Посполитою. Формування української держави за Б. Хмельницького. Ліквідація польської адміністративно-політичної системи управління. Центральні органи влади Гетьманської держави. Полково-сотенний адміністративно-територіальний устрій. Структура та компетенція органів місцевого управління. Міське самоврядування: магістрати та ратуші. Дипломатичні стосунки Б.Хмельницького. Рішення Земських соборів 1651 р. та 1653 р. Переяславська рада 8 січня 1654 р. Державно-правовий статус України Гетьманщини за Березневими статтями 1654 р. та царськими жалуваними грамотами від 27 березня та 12 квітня 1654 р. Гетьманські конституції. Обмеження автономних прав України. Роль гетьмана І. Мазепи в боротьбі за незалежну соборну Україну. Шведсько-українська угода 1708 р. Конституція Пилипа Орлика 1710 р. – закономірний результат розвитку державно-правової думки українського народу. Органи самодержавного управління Україною – Гетьманщиною: Посольський приказ, Малоросійський приказ 1663 р., Колегія іноземних справ, Сенат, перша Малоросійська колегія (1722 – 1727 рр.), Правління гетьманського уряду (1734–1750 рр.). Остаточне скасування гетьманської влади у 1764 р. Запровадження посади генерал-губернатора. Друга Малоросійська колегія (1764–1786 рр.). Ліквідація Запорозької Січі та її паланок (1775 р.), козацьких полків на Слобідській Україні та Лівобережжі (1765–1783 рр.). Поширення загальноросійської системи управління. Кодифікація українського права. «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. «Суд і розправа в правах малоросійських» 1750 р. Ф. Чуйкевича. «Книга Статут та інші права малоросійські» 1764 р. В. Кондратьєва. «Екстракт малоросійських прав» 1767 р. «Екстракт із указів, інструкцій і настанов Сенату» 1786 р.

ТЕМА № 11. НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА І ПРАВО УКРАЇНИ У 1917 – 1921 рр.

Проведення Тимчасовим урядом перетворень в державному устрої. Боротьба за національно-державне відродження України. I Універсал Центральної Ради – проголошення суверенності українського народу. Створення уряду автономної України – Генерального Секретаріату. II Універсал Центральної Ради. III Універсал Центральної Ради – проголошення Української Народної Республіки, встановлення зв'язків з Росією на федеративних засадах. IV Універсал – проголошення Української Народної Республіки суверенною, незалежною державою. Брест-Литовський мирний договір (1918 р.) та його наслідки для України. Організація центральної і місцевої влади. Створення в Україні органів охорони революції і порядку, судової системи. Правотворча діяльність в Українській Народній Республіці. Конституція УНР від 29 квітня 1918 року. Переворот 29 квітня 1918 року і утворення гетьманської держави П.Скоропадського. «Грамота до всього українського народу» від 29 квітня 1918 року. Організація влади згідно з

«Законами про тимчасовий державний устрій України» і «Тимчасовим законом про верховне управління державою...». Зовнішня і внутрішня політика Гетьманату. Будівництво збройних сил. Судова система. Право. Встановлення влади Директорії. Заява Директорії від 26 грудня 1918 року. Трудовий конгрес. Закон «Про форму влади в Україні» від 23 січня 1919 року та інші нормативно-правові акти. Держави Антанти і Директорія. Варшавський договір від 21 квітня 1920 року. Утворення ЗУНР. Відозви Української Національної Ради від 1 листопада 1918 року. Вищі і місцеві органи влади та управління ЗУНР. Органи охорони порядку. Судова система. Реорганізація армії. Передвступний договір з Директорією УНР від 14 грудня 1918 року. Акт проголошення соборності України 22 січня 1919 року. Законодавство ЗУНР. Паризька конференція та її наслідки для України.

ТЕМА 12. УКРАЇНЬСЬКА СРР (УРСР) ТА ЇЇ ПРАВО

Жовтневий переворот у Петрограді в 1917 р. та спроба зміни державного ладу в Україні. Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві (грудень 1917 року). Ультиматум радянської Росії та розв'язання війни з Українською Народною Республікою. Питання легітимності I Всеукраїнського з'їзду Рад у Харкові. Конституція УСРР 1919 року. 30 Ризький (1921 року) мирний договір і його наслідки для України. Договори про воєнний, господарський, дипломатичний союзи. Правові засади утворення Союзу РСР. Державно-правове становище України за Конституцією СРСР 1924 р. Утворення Молдавської АСРР у складі УСРР (1924-1940 рр.). Формування адміністративно-командної системи управління. Кодифікація законодавства Радянської України. Правові засади примусової колективізації сільського господарства. Конституція УРСР 1937 року. Судова система. Прокуратура. НКВС. Надзвичайний порядок кримінального судочинства: «двійки», «трійки», «особлива нарада» при наркомі внутрішніх справ. Масові репресії в Україні. Проголошення незалежності Карпатської України (березень 1939 р.). Президент А. Волошин. Радянсько-німецькі договори та їх історико-правова оцінка. Початок Другої світової війни. Вступ радянських військ на територію Східної Галичини (вересень 1939 р.). Вибори до Народних Зборів Західної України та їх рішення. Вхідження Західної України до складу УРСР. Радянський репресивний апарат у новостворених областях, характеристика політичного режиму. Включення Північної Буковини, Північної і Південної Бессарабії до УРСР, а решти Бессарабії – до колишньої Молдавської АСРР і утворення МРСР у складі СРСР. Утворення Чернівецької області у складі УРСР. Початок радянсько-німецької війни. Спроба відновлення Української держави актом ОУН (30 червня 1941 р.). Українське державне правління на чолі з Я. Стецьком. Утворення Української Національної Ради в Києві. Українська РСР – член-засновник ООН (24 квітня 1945 р.). Капітуляція Німеччини (8 травня 1945 р.). Об'єднання українських земель у межах СРСР і адміністративнокомандне розв'язання територіально-етнічних проблем. Державницька позиція загонів ОУН-УПА. Правові засади входження

Кримської області та Севастополя до складу УРСР. Центральні та місцеві органи державної влади і управління. Друга кодифікація законодавства. Конституція УРСР 1978 р.: основні положення. Державне будівництво в УРСР. Судова система. Прокуратура. Органи внутрішніх справ. Зміни в законодавстві УРСР у 1970-1980 рр.

ТЕМА № 13. РОЗПАД СРСР І ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ (1991 р. – ПОЧАТОК ХХІ ст.)

Наростання кризових явищ в СРСР у другій половині 80-х років. Демократизація виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.). Ухвалення 16 липня 1990 р. «Декларації про державний суверенітет України», її зміст. Діяльність новообраної Верховної Ради. Розмежування повноважень між законодавчими, виконавчими та судовими органами. Зміни в структурі вищої виконавчої влади республіки. Реформування судової системи. Зміни в конституційному праві, трудовому, кримінальному законодавстві. Процесуальне законодавство. Законодавче оформлення створення Української незалежної держави. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 року. Вибори Президента України. Розпад Союзу РСР і заснування Співдружності Незалежних Держав. Перші кроки на шляху утвердження політичного, економічного і оборонного статусу незалежної України, забезпечення її територіальної цілісності. Міжнародне визнання України, встановлення дипломатичних відносин. Підготовка та прийняття Конституції України 1996 року. Структура, основні положення і значення Основного Закону держави. Гуманізація правових відносин. Реформування галузей права. Правова регламентація майнових відносин в умовах становлення ринкової економіки. Радикальні зміни в кримінальному, кримінально-процесуальному законодавстві України та відміна смертної кари. Вибори 1998 року до Верховної Ради за новим виборчим законом. Квітневий референдум 2000 року та проблеми легітимного впровадження його результатів. Розстановка політичних сил у вищому законодавчому органі України. Вибори Президента України 2004 р., внесення змін до Конституції України. Анексія АРК Російською Федерацією. Дестабілізація політичної ситуації, військовий конфлікт на сході України. Особливості та труднощі геополітичного становища України. Вибори Президента України 2014 р. Зміни у системі державного управління, реформування адміністративної системи, процеси децентралізації. Вибори Президента України 2019 р. та основні тенденції сучасного державно-правового розвитку. Реформування правової системи України. Впровадження європейських і світових стандартів в усіх галузях права. Основні напрями реформування цивільно-правових відносин у сучасній Україні. Головні тенденції у змінах до кримінального та кримінально-процесуального законодавства України на сучасному етапі. Специфіка українського державотворення і правотворення в сучасних умовах.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА»

1. Характерні риси рабовласницької держави та права.
2. Римська рабовласницька аристократична республіка.
3. Періодизація та загальна характеристика римського рабовласницького права.
4. Основні риси феодальної держави та права.
5. Станово-представницькі установи Англії, Франції, Німеччини (XIII – XV ст.): порівняльна характеристика.
6. Джерела права країн Західної Європи періоду станово-представницької монархії.
7. Джерела права періоду абсолютизму в Англії, Франції та Німеччині.
8. Передумови та основні етапи англійської буржуазної революції.
9. Війна за незалежність США. Декларація незалежності 1776 року. Статті конфедерації 1781 року (США).
10. Основні принципи Конституції США 1787 року. Біль про права 1791 року. Перший цикл конституційних поправок.
11. Причини і особливості буржуазної революції у Франції. Декларація прав людини і громадянина 1789 року.
12. Якобінська диктатура у Франції та її державний механізм.
13. Конституції Франції 1791 р. та 1793 р.: порівняльна характеристика.
14. Цивільний кодекс Франції 1804 року.
15. Утворення Німецької імперії. Конституція Німеччини 1871 року.
16. Кримінальний кодекс Німецької імперії 1871 р.
17. Державно-правові наслідки Першої світової війни: розпад Австро-Угорської, Російської та Османської імперій
18. Жовтневий переворот у Петрограді 1917 р. II Всеросійський з'їзд Рад і його нормативно-правові акти.
19. Конституції СРСР 1924 р та 1936 р.: порівняльна характеристика.
20. Особливості німецького нацизму, італійського фашизму та японського мілітаризму.
21. Розпад СРСР. Утворення СНД.
22. Демократичні революції 1989–1990 років в країнах Центрально-Східної Європи.
23. Утворення НАТО, основний зміст північноатлантичного договору.
24. Історія створення і розвитку Європейського Союзу.
25. Державно-правовий розвиток США у XXI ст.
26. «Руська правда»: загальна характеристика.
27. Магдебурзьке право в українських містах: запровадження та принципи функціонування.

28. Утворення Речі Посполитої Польської та правові наслідки для України.
29. Утворення Запорозької Січі та еволюція її державно-правового статусу.
30. Основні риси звичаєвого права Запорозької Січі.
31. Формування української національної держави у ході визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.
32. Державний лад Української гетьманської держави (Війська Запорозького) друга половина XVII ст.
33. Джерела права Української гетьманської держави, їх характеристика.
34. Договірні статті (Конституція П. Орлика), їх історичне значення.
35. Правобережна Україна у XVIII ст.: поділи Польщі.
36. Судова реформа 1864 р. та її особливості в Україні.
37. Суспільно-політичний устрій Галичини, Північної Буковини та Закарпаття у XIX ст.
38. Державно-правовий розвиток України доби Центральної Ради.
39. Українська Держава 1918 р. (гетьманат П. Скоропадського).
40. Формування української національної держави доби Директорії.
41. Правові засади проголошення ЗУНР. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р.
42. Правові засади входження УСРР до складу Союзу РСР. Конституція СРСР 1924 р.
43. Право УСРР (УРСР) в умовах тоталітарного режиму.
44. Радянсько-німецькі договори 1939 р. та їх наслідки для України.
45. Проголошення незалежності Карпатської України (1939 р.).
46. Конституція УРСР 1978 р.: характеристика основних положень.
47. Законодавча діяльність Верховної Ради України у 1990-1994рр.
48. Автономна республіка Крим: утворення і конституційно-правовий статус.
49. Правове регулювання національно-культурних і мовних прав громадян України.
50. Проблемні питання національної безпеки України на сучасному етапі.
51. «Декларація про державний суверенітет України» від 16 липня 1990 р.
52. Створення і діяльність Конституційного суду України.
53. «Помаранчева революція»: причини, хід, правові наслідки.
54. Прийняття Конституції України.
55. Держава і право України в період «перебудови».
56. Реформування правової системи після проголошення незалежності України у 1991р.
57. Українська символіка: історія, законодавче закріплення.

58. Сучасні загрози державному суверенітету України.
59. Актуальні проблеми розвитку української держави.
60. Процесуальне законодавство України на сучасному етапі.
61. Формування системи центральних органів державної влади в незалежній Україні.
62. Проблеми вдосконалення законодавства України на сучасному етапі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко І.Й. Історія правового регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин в Україні (ІХ-ХХ ст.): навч. посібник [для студ. ВНЗ] / Бойко І.Й. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 903 с.
2. Борисова О. В., Климов А. О. Історія української державності. У 2-х т. / О. В. Борисова, А. О. Климов. Т. 1. К.: Кондор, 2018. 344 с., Т. 2. К.: Кондор, 2018. 464 с.
3. Бостан Л.М., Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн / Л.М. Бостан. С.К. Бостан. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 730с.
4. Будник С.І., Прус В.З., Шкуратенко О.В. Джерела права Української гетьманської держави: навч. Посібник. К., 2017. 242 с.
5. Гончаренко В. Д. Історія держави і права України. Підручник. К.: Право, 2019. 552 с.
6. Захарченко П. П. Історія держави та права України: підруч. / П. П. Захарченко. К.: Атіка, 2005. 368 с.
7. Захарченко П.П. Історія держави та права зарубіжних країн: навч. посіб. для дист. навч. / П. П. Захарченко, О. О. Ковалевська, О. В. Кузьминець. К.: Україна, 2005. 213 с.
8. Іванов В. М. Історія держави і права України: навч. посіб. / В. М. Іванов. К.: Атіка, 2007. 728 с.
9. Історія держави і права України. Курс лекцій. / В. М. Щербатюк (кер. авт. кол.), П. П. Захарченко, О. В. Кузьминець та ін.; за ред. В. М. Щербатюка. Київ: Видавництво «Фенікс», 2018. 496 с.
10. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / [О. М. Джужа, Т. А. Третьякова, В. С. Калиновський та ін.]. К.: НАВС, 2012. 376 с.
11. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: навч. посіб. / упоряд. Г. І. Трофанчук. К.: Юрінком Інтер, 2008. 347 с.
12. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. 3-є видання, стереотипне/ Хома Н.М. Львів: «Новий світ-2000», 2018. 480 с.
13. Історія держави і права України: підруч. / [А. С. Чайковський, В. І. Батрименко, Л. О. Зайцев та ін.]: за ред. А. С. Чайковського. К.: Юрінком Інтер, 2006. 512 с.

14. Історія держави і права України: підруч. у 2-х т. / В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький та ін.: за ред. В. Я. Тація та ін. Т. 1. К.: Ін Юре, 2003. 656 с.
15. Історія держави і права України: підруч. у 2-х т. / В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький та ін.: за ред.: В. Я. Тація та ін. Т. 2. К.: Ін Юре, 2003. 656 с.
16. Історія держави та права України: словник термінів і понять / [В. В. Щукін, Н. В. Сугацька, А. М. Павлюк]: під ред. М. М. Шитюка. К.: Кондор, 2011. 284 с.
17. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко та ін. К.: «Видавництво Людмила», 2020. 174 с.
18. Історія українського права: навч. посіб. / [І. А. Безклубий, І. С. Гриценко, О. О. Шевченко та ін.]: за ред. І. А. Безклубого. К.: Грамота, 2010. 334 с.
19. Історія держави і права України: акад. курс: підручник / проф. Б. Й. Тищик, проф. І. Й. Бойко: Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Київ: Ін Юре, 2015. 807 с.
20. Історія держави і права України: підручник / О. І. Нелін. Київ: Київський університет, 2016. 717 с.
21. Історія держави і права України / [Андрусишин Б. І. та ін.: редкол. 1-го т.: В. Д. Гончаренко (голова) та ін.]. 2016. 846 с.
22. Історія України. Курс лекцій / [В.М. Щербатюк (кер. авт. кол.), О.В. Кузьминець та ін.]. К.: Фенікс, 2014. 376 с.
23. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. (До 15- річчя Конституції України і до 20-ї річниці незалежності України) / Упоряд.: І. О. Кресіна, О. В. Батанов: від. ред. Ю. С. Шемшученко. 3-є вид. К.: Юридична думка, 2011. 328 с.
24. Кузьминець О. Історія держави і права України: навч. посіб. / О. Кузьминець, В. Калиновський. – 2-е вид. допов. К.: Україна, 2002. 448 с.
25. Кульчицький В. С. Історія держави і права України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Кульчицький, Б. Й. Тищик. К.: Ін Юре, 2008. 624с.
26. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / В.С. Макарчук. вид. 6-те, доповн. К.: Атіка, 2010. 623 с.
27. Орленко В. І. Історія держави і права України: посіб. для підготов. до іспитів / В. І. Орленко, В. В. Орленко. 3-є вид., доповн. та перероб. К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. 164 с.
28. Терлюк І. Я. Історія держави і права України: навч. посіб. / І. Я. Терлюк. К.: Кондор, 2018. 772 с.
29. Тетарчук І. В. Історія держави і права України. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник. / І. В. Тетарчук. К.: ЦНЛ, 2019. 214 с.
30. Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн в питаннях і відповідях / навч. посіб. К.: Право, 2019. 248 с.

31. Хрестоматія з історії держави і права України: навч. посіб. / Упоряд.: А. С. Чайковський (кер.), О. Л. Копиленко, В. М. Кривоніс та ін. К.: Юрінком Інтер, 2003. 656 с.

32. Шевченко О. О. Історія держави та права зарубіжних країн: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / О. О. Шевченко. Вид. 4, доповн. К., 2010. 296 с.

33. Шевченко А. Є. Історія держави і права України: навчально-методичний посібник / А. Є. Шевченко, С. В. Кудін. Вінниця: ТОВ «Твори» 2020. 688 с.

МОДУЛЬ 3. «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Тема 1. Конституціоналізм: генезис, сутність і структурні елементи.
Витоки конституціоналізму й основні етапи його становлення. Сутність конституціоналізму, його рівні й складові елементи. Конституціоналізм і конституція. Типи (моделі) конституціоналізму. Генезис українського конституціоналізму та його сучасний стан.

Тема 2. Конституційне право – провідна галузь національного права України

Конституційне право як галузь юридичної науки. Поняття, предмет, методи та принципи конституційного права. Конституційне праворозуміння. Сучасна доктрина конституційного права.

Тема 3. Система конституційного права України

Проблеми системи конституційного права: поняття та її складові. Інститути та норми конституційного права.

Тема 4. Джерела конституційного права України

Поняття та види джерел конституційного права. Система джерел конституційного права. Конституційні закони як джерела права.

Тема 5. Основи теорії Конституції України

Поняття, структура та система Конституції України. Функції Конституції України та її види. Правова охорона Конституції України. Проблеми тлумачення Конституції України.

Тема 6. Конституційно-правові відносини

Конституційно-правові відносини: поняття, склад, суб'єкти та об'єкти. Юридичні факти як елементи конституційно-правових відносин.

Тема 7. Конституційно-правова відповідальність

Конституційно-правова відповідальність: поняття, види. Санкції як міраконституційно-правової відповідальності.

Тема 8. Основи конституційного ладу

Загальна характеристика конституційного ладу та його складові. Гарантії конституційного ладу. Конституційні засади розвитку і діяльності громадянського суспільства та його інститутів.

Тема 9. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Конституційні права і свободи людини в Україні: поняття та види. Гарантії та захист конституційних прав і свобод людини в Україні.

Тема 10. Конституційні форми безпосередньої демократії в Україні

Поняття і види безпосередньої демократії в Україні та їх конституційно-правове регулювання. Поняття і види виборів. Проблеми виборчої системи в Україні. Принципи і стадії проведення всеукраїнського і місцевого референдумів.

Тема 11. Законодавча влада в Україні

Верховна Рада України – парламент України: поняття, функції та

повноваження. Склад і структура Верховної Ради України. Основні форми роботи Верховної Ради України. Актуальні проблеми законодавчого процесу в Україні. Конституційно-правовий статус народного депутата України. Юридична природа мандату народного депутата України.

Тема 12. Президент України – глава Української держави

Загальна характеристика конституційно-правового статусу Президента України. Вибори Президента України. Функції та повноваження Президента України. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України. Адміністрація Президента України, консультативні, дорадчі та інші органи і служби при Президентові України.

Тема 13. Виконавча влада в Україні

Конституційні засади діяльності органів виконавчої влади та їх система. Основні функції і повноваження Кабінету Міністрів України, його склад і структура. Місцеві органи державної виконавчої влади.

Тема 14. Судова влада та прокуратура в Україні.

Конституційні засади правосуддя та судової влади. Конституційні основи системи судів загальної юрисдикції в Україні: завдання та функції. Конституційні засади судочинства в Україні. Конституційно-правовий статус органів прокуратури.

Тема 15. Конституційний Суд України

Становлення та розвиток конституційної юстиції та Конституційного Суду України. Конституційний склад, функції та повноваження Конституційного Суду України. Структура та порядок діяльності Конституційного Суду України.

Тема 16. Адміністративно-територіальний устрій України

Адміністративно-територіальний устрій України: поняття та система. Конституційний статус столиці України – міста-героя Києва. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим.

Тема 17. Місцеве самоврядування в Україні

Конституційні засади місцевого самоврядування: поняття, завдання та функції в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

1. Конституційне право України: предмет, методи, принципи та соціальнонепризначення як провідної галузі права.
2. Сучасна доктрина конституційного права: поняття та особливості, загальна характеристика.
3. Проблеми системи конституційного права: поняття та її складові.
4. Джерела конституційного права: поняття та види.

5. Верховенство права, верховенство Конституції і верховенство закону. Співвідношення Конституції і законів України.
6. Поняття, структура та система Конституції України.
7. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України.
8. Проблеми тлумачення Конституції України.
9. Проблеми конституційно-правової відповідальності: поняття, види та суб'єкти.
9. Юридичні факти як елементи конституційно-правових відносин.
10. Загальна характеристика конституційного ладу та його складові.
11. Принципи та гарантії конституційного ладу.
12. Поняття конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні.
13. Система конституційних прав і свобод людини в Україні.
14. Поняття і види форм безпосередньої демократії в Україні.
15. Конституційно-правове регулювання форм безпосередньої демократії в Україні.
16. Місце парламенту України у системі органів державної влади. Функції та повноваження Верховної Ради України.
17. Проблеми законодавчого процесу в Україні.
18. Конституційно-правовий статус народного депутата України та гарантії його діяльності. Депутатський імунітет.
19. Загальна характеристика конституційно-правового статусу Президента України.
20. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України. Проблеми конституційно-правового регулювання інституту імпідменту в Україні.
21. Конституційні засади діяльності органів виконавчої влади та їх система.
22. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій.
23. Конституційні засади судочинства в Україні.
24. Конституційно-правовий статус органів прокуратури, їх функції та повноваження.
25. Конституційний склад, функції та повноваження Конституційного Суду України.
26. Адміністративно-територіальний устрій України: поняття, принцип та система.
27. Конституційні засади місцевого самоврядування: поняття, завдання та функції в Україні.
29. Територіальна громада як основа місцевого самоврядування.
30. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська юридична енциклопедія: У 20 т. Т.4: Конституційне право/ гол. редкол. Ю.В. Барабаш. Х.: Право, 2024. 1072 с.
2. Конституційне право України: підручник /за заг. ред. Т.М. Слінько. Харків: Право, 2024. 672 с.
3. Конституційне право України: підручник/ за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
4. Остапенко О. Г., Сергієнко В.В. Конституційне право: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 260 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25176>
5. Савчин Михайло. Конституція: люди та інституції (SWOT-коментар): монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 680 с.
6. Савчин Михайло. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 328 с.
7. Савчин Михайло. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 328 с.
8. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навчальний посібник. - 2-е вид., стереотип. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 556 с.

Законодавча та нормативна база - сайт Верховної Ради України
<http://www.rada.gov.ua>

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Екзаменаційний білет охоплює чотири питання, три з яких стосуються власне змісту спеціальності D8 «Право», а четверте – дослідницької пропозиції здобувача. При складанні вступного іспиту вступники мають виявити знання предмета категорійно-понятійного апарату, нових підходів до трактування окремих понять, категорій та термінів, розуміння їхньої сутності, знання фактів, термінології, структури, принципів, закономірностей, методів і засобів правової науки, а також здатність до аналізу й інтерпретації обраного предмета дослідження, володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА № _____

1. Види форм державного правління.
2. «Руська правда»: загальна характеристика.
3. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України.
4. Презентація дослідницької пропозиції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Критерії визначають загальні підходи до визначення рівня навчальних досягнень вступників для здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» та встановлюють відповідність між вимогами до знань і умінь вступників та показником оцінки в балах. Ці критерії реалізуються в нормах чотирьох рівнів досягнень: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

Рівень досягнень	Оцінка (5- бальна шкала)	Оцінка (12- бальна шкала)	Оцінка (шкала від 100 до 200 балів)
відмінно	5	10-12	180-200
добре	4	7-9	150-179
задовільно	3	4-6	100-149
незадовільно	2	1-3	0-99

Відмінно – знання вступника є глибокими, міцними, системними, вступник вміє застосовувати знання для виконання завдань, вміє самостійно оцінювати різноманітні ситуації, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Добре – вступник знає істотні ознаки понять, явищ, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовувати знання в

стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь правильна, логічна, обґрунтована, хоча у ній бракує власних суджень.

Задовільно – вступник відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними знаннями з дисципліни. Визначення понять дає з помилками й неточностями.

Незадовільно – відповідь фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення. При оцінюванні відповіді на вступному випробуванні враховуються: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність; рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо; вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх; самостійність суджень.